

Rikspolisstyrelsen

Rättsavdelningen
Rättsenheten
Verksjurist Aimée Jillger

YTTRANDE

Datum
2012-01-18

Diariern (åberopas vid korresp)
RA-005-5380/11
Er referens
U2011/5355/S

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Betänkandet Skolans dokument – insyn och sekretess (SOU 2011:58)

Allmänt

I betänkandet föreslås bl.a. ett utvidgat och förstärkt sekretesskydd för uppgifter om enskilda personliga förhållanden i skriftlig individuell utvecklingsplan, åtgärdsprogram och särskild elevstödande verksamhet i övrigt. Rikspolisstyrelsen har förståelse för att sekretesskyddet på skolområdet bör förstärkas för att underlätta samverkan inom skolan och på så sätt tidigare uppmärksamma elever som behöver stödande åtgärder inom skolans ansvarsområde.

Emellertid befarar Rikspolisstyrelsen att införandet av förstärkt och utvidgad sekretess på skolområdet kommer att ytterligare begränsa och försvåra informationsutbytet mellan polisen, socialtjänsten och skolan. Detta kan få negativa konsekvenser för det brottsförebyggande arbetet när det gäller unga. Mot denna bakgrund vill Rikspolisstyrelsen betona vikten av att en sekretessbrytande bestämmelse införs som tar sikte på det samarbete som bedrivs mellan polisen, socialtjänsten och skolan i den brottsförebyggande verksamheten avseende unga.

Samverkan i brottsförebyggande syfte

Ett framgångsrikt brottsförebyggande arbete avseende unga förutsätter ett bra samarbete mellan bl.a. polisen, socialtjänsten och skolan. Inom ramen för detta samarbete är det viktigt att så långt som möjligt kunna byta erfarenheter och information kring unga som begår brott och/eller upptäcks för alkohol- och narkotikamissbruk. Rikspolisstyrelsen har erfarit att det redan i dag råder osäkerhet hos många skolor när det gäller vilken information om unga med olika problem, som kan lämnas från skolan till polisen och socialtjänsten. I många fall väljer skolor att inte lämna ut viktig information eller väntar i det längsta med att lämna ut informationen, vilket kan försvåra för samverkande myndigheter att se helheten. Detta i sin tur kan leda till en fördröjning av eventuella åtgärder när det gäller den unge.

Sociala insatsgrupper

Regeringen har gett ett uppdrag till Rikspolisstyrelsen och Socialstyrelsen att inrätta sociala insatsgrupper. Regeringsuppdraget bygger på betänkandet Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp (SOU 2010:15). I detta betänkande betonas vikten av ett nära samarbete mellan polisen, socialtjänsten och skolan.

Den verksamhet som bedrivs sedan juni 2011 i de sociala insatsgrupperna innebär att socialtjänsten och polisen tillsammans med bl.a. skolan samarbetar när det gäller unga som riskerar att utveckla en kriminell livsstil. Arbetet i de sociala insatsgrupperna ska vara inriktat på individnivå och de unga som är aktuella i sådana sammanhang ska ha en individuell åtgärdsplan. I åtgärdsplanen ska tydligt framgå vilka insatser som ska genomföras för den unge och vilken myndighet som ansvarar för genomförandet.

De sociala insatsgruppernas verksamhet är beroende av att skolan tar sitt ansvar och aktivt deltar i arbetet. Skolpersonal är ofta de som först uppmärksammar unga som är i riskzonen att utveckla en kriminell livsstil. För att kunna utröna om den unge har problem med kriminalitet eller med missbruk är det viktigt att skolpersonalen har möjlighet att lämna ut de uppgifter som man har kännedom om till polisen och socialtjänsten.

Vissa sekretessbrytande bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) – OSL

Utredningen har bedömt att en utökad sekretess i den särskilda elevstödande verksamheten innebär minskad insyn och att detta också påverkar samverkansmöjligheterna med socialtjänsten och polisen och får konsekvenser för det lokala brottsförebyggande arbetet.

Rikspolisstyrelsen delar utredningens uppfattning och vill understryka att dess förslag troligen kommer att leda till att skolan anser sig ha mindre möjligheter att lämna ut sekretessbelagda uppgifter till polisen och socialtjänsten. Detta kommer i sin tur att försvåra det brottsförebyggande arbetet, såsom t.ex. i de sociala insatsgrupperna. Styrelsen nämner här vissa sekretessbrytande bestämmelser som kan vara tillämpliga i detta arbete.

Skolan kan med stöd av 10 kap. 2 § OSL lämna ut sekretessbelagda uppgifter till polisen när det gäller exempelvis allvarigare ordningsstörande beteenden från elever, under förutsättning att det bedöms nödvändigt för att skolan ska kunna bedriva sin verksamhet. Enligt Rikspolisstyrelsens uppfattning torde bestämmelsen, som ska tillämpas restriktivt, endast i enstaka fall kunna användas i informationsutbytet i det brottsförebyggande arbetet.

Någon allmän skyldighet för en myndighet att underrätta polisen angående misstankar om brott finns inte. Skolpersonal har möjlighet att med stöd av den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 24 § OSL lämna uppgifter till bl.a. polismyndighet angående misstanke om begånget brott, förutsatt att

fängelse ingår i straffskalan. Denna rätt att polisanmäla bryter sekretessen, t.ex. sekretess enligt 23 kap. 2 § OSL. Härigenom finns en möjlighet för skolpersonal att polisanmäla misstankar om begångna brott, t.ex. misshandel, skadegörelse, inbrott, ofredande/sexuellt ofredande, våldtäkt, rån, olaga hot och narkotikabrott. Däremot kan uppgifter om misstankar som angår brott där fängelse inte ingår i straffskalan inte lämnas ut med stöd av angivna bestämmelse. Sådana uppgifter kan i vissa fall lämnas ut med stöd av generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL.

Enligt 10 kap. 27 § OSL får en sekretessbelagd uppgift lämnas till en myndighet om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Skolan kan således med stöd av generalklausulen lämna ut sekretessbelagda uppgifter om en elev till polisen efter en intresseavvägning. Generalklausulen ska dock tillämpas med viss försiktighet och kommer normalt sett inte att ge stöd för det spontana och snabba informationsutbyte som behövs för att polisens ska kunna göra ett fullgott brottsförebyggande arbete. Rikspolisstyrelsen befarar också att en utvidgad och förstärkt sekretess på skolområdet riskerar att minska skolans benägenhet att, med tillämpning av generalklausulen, lämna ut sekretessbelagda uppgifter till polisen för det brottsförebyggande arbetet.

Det finns också en möjlighet för skolan att lämna sekretessbelagda uppgifter till andra om den enskilde eleven har lämnat sitt samtycke enligt bestämmelserna i 12 kap. OSL. Rikspolisstyrelsen anser dock, även om det i en del situationer går att lösa sekretessfrågan genom ett lämnat samtycke, att skolan måste ha möjlighet att lämna ut sekretessbelagda uppgifter utan samtycke för att arbetet i bl.a. de sociala insatsgrupperna ska kunna fungera i enlighet med intentionerna med denna verksamhet.

Sammanfattningsvis kan konstateras att såväl polisen som socialtjänsten och skolan är centrala aktörer i det brottsförebyggande samarbetet när det gäller unga. Möjligheterna till samarbete på individnivå mellan myndigheterna i detta arbete, t.ex. i sociala insatsgrupper, begränsas redan i dag av sekretessregleringen på skolområdet. De förslag om ett utvidgat och förstärkt sekretesskydd för uppgifter om personliga förhållanden som lämnas i nu aktuellt betänkande kan medföra att informationsutbytet ytterligare begränsas och kan därmed få negativa konsekvenser för det brottsförebyggande samarbetet när det gäller unga. Förslagen är inte heller i enlighet med de intentioner som regeringen gett uttryck för genom sitt uppdrag att inrätta sociala insatsgrupper.

Rikspolisstyrelsen anser mot den angivna bakgrunden att det är av vikt att en sekretessbrytande bestämmelse införs på skolområdet så att skolan får större möjligheter att lämna ut sekretessbelagda uppgifter till polisen och socialtjänsten inom ramen för det brottsförebyggande arbetet, t.ex. i sociala insatsgrupper. Den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen för socialtjänsten – 10 kap. 18 a § OSL – i det nämnda betänkandet SOU 2010:15 skulle kunna vara en förebild för en sådan bestämmelse, dock att författningssamfundets kommentaren till bestämmelsen utformas så att också konkreta brottsmisstankar innefattas.

Rikspolischefen Bengt Svenson har beslutat detta yttrande. I den slutliga handläggningen har deltagit chefsjuristen Eva-Lotta Hedin, avdelningschefen Ulrika Herbst och verksamhetsjuristen Aimée Jillger, föredragande.

RIKSPOLISSTYRELSEN

Bengt Svenson

Aimée Jillger

Kopia till

Justitiedepartementet, PO
Samtliga polismyndigheter
Rikspolisstyrelsens styrelse
Statens kriminaltekniska laboratorium
Arbetstagarorganisationerna